

Vastaus valtuustoaloitteeseen 27.5.2026 Taloustaidot valinnaisaineeksi Nurmijärven yläkouluihin

Valtuusto 27.05.2026 § 36

Benjamin Kinnunen (kok.) ja muut 51 allekirjoittajaa jättivät valtuustoaloitteen, että Nurmijärven kunta selvittää mahdollisuuden lisätä taloustaidot kunnan kaikkien yläkoulujen vakituisesti valinnaisaineeksi. Tavoitteena on mahdollistaa nuorille paremmat valmiudet itsenäiseen elämään sekä ennaltaehkäistä taloudellisia ongelmia.

Päätös

Aloite lähetettiin kunnanhallitukselle valmisteltavaksi.

Sivistyslautakunta 10.09.2026 § 48

Valtuutettu Benjami Kinnunen esittää valtuustoaloitteessaan 27.5.2026, että Nurmijärven kunta selvittää mahdollisuutta lisätä taloustaidot kunnan kaikkien yläkoulujen vakituisesti valinnaisaineeksi. Aloitteessa perustellaan esitystä nuorten talousosaamisen vahvistamisella sekä taloudellisten ongelmien ennaltaehkäisyllä.

Sivistys- ja hyvinvointitoimiala on valmistellut aloitteeseen seuraavan vastauksen:

Sivistys- ja hyvinvointitoimiala pitää aloitteessa esille nostettua teemaa erittäin tärkeänä. Talousosaaminen, vastuullinen kuluttaminen, oman talouden suunnittelu sekä työelämä- ja yrittäjyystaidot ovat nyky-yhteiskunnassa keskeisiä kansalaistaitoja, joiden merkitys korostuu nuorten siirtyessä kohti itsenäistä elämää. Kuten aloitteentekijä toteaa, henkilökohtaiseen talouteen liittyviä asioita käsitellään eri oppiaineissa. Talousosaaminen ei perusopetuksessa ole siten vain yhden oppiaineen tai yksittäisen opintojakson varassa, vaan sitä rakennetaan useiden oppiaineiden, laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden sekä käytännön oppimisympäristöjen kautta koko perusopetuksen ajan.

Yhteiskuntaopissa oppilaat perehtyvät työnteeseen, yrittäjyyteen, talouden toimintaan, kuluttajan oikeuksiin ja velvollisuuksiin sekä julkisen talouden perusteisiin. Opetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaiden valmiuksia toimia aktiivisina ja vastuullisina kansalaisina sekä kehittää heidän ymmärrystään taloudellisesta toiminnasta osana omaa arkeaan ja yhteiskuntaa. Oppilaat harjoittelevat muun muassa tuloihin ja menoihin liittyvää taloudellista suunnittelua, kulutusvalintojen arviointia sekä taloudellisiin päätöksiin liittyvien vaihtoehtojen ja seurausten tarkastelua.

Kotitaloudessa talousosaaminen näkyy käytännön arjen hallinnan taitoina. Oppilaat harjoittelevat hankintojen suunnittelua, tuotteiden ja palveluiden vertailua, kuluttajan oikeuksia sekä kestävästä ja vastuullisesta kuluttamisesta periaatteita. Opetuksessa tarkastellaan omien valintojen vaikutuksia sekä omaan talouteen että ympäristöön.

Matematiikassa talousosaamista tuetaan esimerkiksi prosenttilaskennan, korkolaskennan, hintavertailujen ja tilastojen tulkinnan avulla. Nämä taidot luovat perustaa esimerkiksi verotuksen, palkka-asoiden, säästämisen, lainojen ja sopimusten ymmärtämiselle.

Oppilaanohjauksessa talousosaaminen liittyy erityisesti koulutus- ja urasuunnitteluun sekä työelämään tutustumiseen. Oppilaat tarkastelevat koulutuksen, ammatin, työllistymisen ja toimeentulon välisiä yhteyksiä sekä saavat valmiuksia oman tulevaisuutensa suunnitteluun.

Perusopetuksen laaja-alaisen osaamisen tavoitteista talousosaamista tukevat erityisesti hyvinvoinnista huolehtiminen ja arjen taidot (L3), työelämätaidot ja yrittäjyys (L6) sekä osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7). Tavoitteiden kautta oppilaita ohjataan kehittämään arjenhallintataitoja, ymmärtämään työn ja yrittäjyyden merkitystä, toimimaan vastuullisina kuluttajina sekä hahmottamaan omien valintojensa vaikutuksia yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmasta.

Talousosaamisen kehittyminen ei perustu pelkästään koulussa annettavaan opetukseen, vaan myös kodeilla ja huoltajilla on siinä merkittävä rooli. Esimerkiksi OECD on selvittänyt PISA-tutkimuksissa 15-vuotiaiden talousosaamista ja todennut, että koulujen talouskasvatuksella voidaan tasoittaa osaamiseroja, mutta talousosaamisen kehittyminen rakentuu myös kotona omaksuttujen asenteiden sekä kodin arjen kokemusten ja vuorovaikutuksen kautta. Erityisesti säästämiseen, kuluttamiseen, työntekoon, vastuulliseen rahankäyttöön sekä taloudelliseen päätöksentekoon liittyvät taidot rakentuvat pitkäjänteisesti osana arkea. Nuoren talousosaamista tukevat esimerkiksi mahdollisuudet harjoitella omien rahojen käyttöä, keskustella perheen talouteen liittyvistä valinnoista sekä osallistua ikätasoisella tavalla arjen taloudellisten ratkaisujen pohtimiseen. Koulu täydentää tätä kasvatustehtävää tarjoamalla kaikille oppilaille yhdenvertaiset mahdollisuudet talousosaamisen kehittämiseen opetussuunnitelman tavoitteiden mukaisesti.

Opetussuunnitelman tavoitteita täydentävät käytännön oppimisympäristöt. Kaikki Nurmijärven kunnan 6. ja 9. vuosiluokan oppilaat osallistuvat Yrityskylä-oppimiskokonaisuuteen. Yrityskylä on osa Nuorten yrittäjyys ja talous NYT -järjestön talous-, työelämä- ja yrittäjyyskasvatuksen kokonaisuutta. Oppilaat perehtyvät ennen vierailua työelämän, yrittäjyyden, yhteiskunnan ja talouden perusteisiin opetukseen integroituvien oppimateriaalien avulla ja soveltavat oppimaansa käytännössä Yrityskylän oppimisympäristössä.

Kuudennen vuosiluokan kokonaisuudessa oppilaat tutustuvat yhteiskunnan toimintaan, ammatteihin, työntekoon, palkkaan, verotukseen sekä rahankäytön perusteisiin. Peruskoulun opetussuunnitelman tavoitteisiin vastaava oppimateriaali koostuu kymmenestä oppitunnista. Oppimateriaali käydään opettajan johdolla läpi koulussa ja oppimiskokonaisuus huipentuu Yrityskylä-päivään pienenä yhteiskunnassa, josta löytyy monipuolisesti eri alojen yrityksiä ja toimijoita. Jokaisella on Yrityskylässä oma ammatti ja valmiiksi käsikirjoitetut työtehtävät, jotka on suunniteltu yhdessä oikeiden kumppaniyritysten kanssa. Päivä Yrityskylässä koostuu työ- ja vapaavuoroista, joiden aikana oppilas suorittaa oman ammattinsa työtehtäviä yhdessä muiden työntekijöiden kanssa. Oppilas harjoittelee kansalaisena toimimista, saa palkkaa, maksaa veroja ja äänestää kaupungintalolla siitä, mikä julkinen palvelu Yrityskylään perustettaisiin.

Yhdeksännen vuosiluokan kokonaisuudessa painottuvat yritystoiminta, yrittäjyys, vastuullinen liiketoiminta, talouden toimintaperiaatteet sekä kansantalouden ilmiöt. Toiminnan vahvuutena on, että oppilaat pääsevät harjoittelemaan opetussuunnitelmassa käsiteltyjä talous- ja työelämätaitoja käytännönläheisissä tilanteissa. Yrityskylä Yläkoulussa on käytössä pelillistetty digitaalinen oppimateriaali. Oppimateriaali koostuu viidestä oppitunnista, jotka sopivat hyvin oppilaanohjauksen ja yhteiskuntaopin sisältöihin.

Oppituntien aikana oppilaat tutustuvat muuttuvaan työelämään sekä vastuulliseen yritys- ja liiketoimintaan. Oppimiskokonaisuuden tarina vie oppilaat ensin työnhakijoista yrityksen

työntekijöiksi ja lopulta yrityksen johtoon. Oppimiskokonaisuus huipentuu pelitilanteeseen Yrityskylän peliareenalla, jossa oppilaat toimivat 2–6 hengen tiimeissä johtaen eri yrityksiä. Yhdessä pelitilanteessa on korkeintaan viisi eri yritystä. Pelin aikana oppilaat suorittavat erilaisia yritystoimintaan liittyviä tehtäviä, myyvät yrityksensä tuotteita tai palveluita asiakkaille ja tekevät yritystään koskevia päätöksiä. Peliin on käsikirjoitettu uutisia ja yllättäviä tapahtumia, jotka vaikuttavat pelin kulkuun.

Nuorten yrittäjyys ja talous NYT tarjoaa kouluille myös muita opetussuunnitelmaa tukevia oppimateriaaleja, ohjelmia ja tapahtumia, joiden teemoina ovat muun muassa yrittäjyys, työelämätaidot, talousosaaminen, kuluttajataidot ja yhteiskunnallinen osallistuminen. Näitä ovat mm. Yrityskylä Mini (vuosiluokat 1-2), Yrityssankasi (vuosiluokat 4-6) sekä Oma työ ja Vuosi yrittäjänä (yläkoulu ja toinen aste) ja materiaalien avulla talousosaamista voidaan vahvistaa eri vuosiluokilla osana useita oppiaineita ja monialaisia oppimiskokonaisuuksia.

Koulutuspalvelut pitää tärkeänä, että koulujen käytössä olevat talouskasvatuksen mahdollisuudet tunnetaan nykyistä paremmin. Tämän vuoksi koulutuspalvelut vahvistaa yhteistyötä Nuorten yrittäjyys ja talous NYT -järjestön kanssa sekä tehostaa opetushenkilöstön tiedottamista tarjolla olevista materiaaleista, koulutuksista ja toimintamalleista. Tavoitteena on tukea kouluja talousosaamisen, työelämätaitojen ja yrittäjyyskasvatuksen toteuttamisessa sekä kannustaa hyödyntämään olemassa olevia valtakunnallisia palveluita nykyistä laajemmin.

Nurmijärven perusopetuksen tuntijaon mukaan valinnaisuutta tarjotaan sekä alakoulussa että yläkoulussa, mutta valinnaisuuden rakenne vaihtelee vuosiluokittain. Vuosiluokilla 3–6 opetukseen sisältyy yhteensä 10 vuosiviikkotuntia koulun päätettävissä olevia tunteja, joista 6 vvt on taito- ja taideaineiden valinnaisuuksia ja valinnat kohdistuvat musiikkiin, kuvataiteeseen, käsityöhön tai liikuntaan, jolloin mahdollisuudet rakentaa talousosaamiseen keskittyviä opintokokonaisuuksia ovat rajalliset. Lisäksi vuosiluokilla 3–5 on yksi vuosiviikkotunti valinnaisia aineita vuosiluokkaa kohden. Kuudennella vuosiluokalla erillisiä valinnaisia aineita ei enää ole, vaan valinnaisuus toteutuu käytännössä taito- ja taideaineiden kautta.

Yläkoulussa valinnaisuutta on yhteensä yhdeksän vuosiviikkotuntia, joista kolme sijoittuu 8. vuosiluokalle ja kolme 9. vuosiluokalle. Lisäksi osa koulun päätettävissä olevista tunteista kohdentuu yläkouluun. Tuntijaon mukaan yläkoulussa yksi valinnainen vuosiviikkotunti kohdennetaan käsityön opetukseen 7. vuosiluokalla, mikä edelleen sitoo osan valinnaisuudesta taito- ja taideaineiden tavoitteisiin. Kouluilla on kuitenkin mahdollisuus käyttää osa valinnaisista tunteista muihin oppiaineisiin tai oppiaineita yhdistäviin opintokokonaisuuksiin. Tämän vuoksi valinnaisainetarjonta vaihtelee kouluittain ja mahdollistaa myös talousosaamista tukevien sisältöjen tarjoamisen paikallisten tarpeiden, oppilaiden kiinnostuksen kohteiden ja henkilöstön osaamisen mukaisesti.

Nurmijärven koulujen valinnaisaineita tarkasteltaessa voidaan todeta, että talousosaamista tukevia valinnaisia opintoja on jo tällä hetkellä tarjolla eri kouluissa. Tällaisia ovat esimerkiksi kotitalous ja siihen liittyvät valinnaiset opinnot, kaupalliset aineet, arjen taidot, Pikkuyrittäjät-valinnainen sekä yhteiskuntaopin valinnainen ”Oman kodin ongelmat ja ratkaisut”. Lisäksi yrittäjyyttä, työelämätaitoja, kuluttajaosaamista ja projektityöskentelyä tukevat valinnaiset vahvistavat osaltaan taloudellisen ajattelun ja arjen hallinnan taitoja. Puhtaasti henkilökohtaiseen talousoppiin liittyvien valinnaisten määrää voidaan arvioida myös lisättävän valinnaisainetarjottimille.

Valinnaisaineiden tarjonta rakennetaan Nurmijärvellä koulukohtaisesti ja niiden tehtävänä on tukea oppilaiden kiinnostuksen kohteita, vahvistaa oppimismotivaatiota sekä syventää opetussuunnitelman tavoitteiden mukaista osaamista. Valinnaisaineiden suunnittelussa huomioidaan perusopetuksen opetussuunnitelma, oppilaiden osallisuus ja kiinnostuksen kohteet, koulun toimintaympäristö sekä henkilöstön osaaminen. Oppilaiden osallisuutta toteutetaan mm. laajemman valinnaisainetarjottimen esivalinnan kautta tai kartoittamalla ns. pakollisten tuntien

aikana oppilaiden kiinnostuksen kohteita. Oppilaiden osallisuutta valinnaisainetarjottimen rakentamisessa voidaan kehittää jatkossa. Opetuksen järjestäjä ei määrittele yhtä yhteistä valinnaisainetta kaikkiin kunnan yläkouluihin, vaan koulut suunnittelevat valinnaisainekokonaisuutensa paikalliset tarpeet huomioiden.

Sivistys- ja hyvinvointitoimiala pitää kuitenkin tärkeänä, että nuorten talousosaamista vahvistetaan myös jatkossa. Kouluja kannustetaan huomioimaan taloustaitoihin, yrittäjyyteen, kuluttajaosaamiseen ja arjen hallintaan liittyvät näkökulmat valinnaisaineita suunniteltaessa tuleville lukuvuosille. Samalla koulutuspalvelut vahvistaa yhteistyötään Nuorten yrittäjyys ja talous NYT -järjestön kanssa ja tiedottaa kouluja nykyistä aktiivisemmin tarjolla olevista talous- ja yrittäjyyskasvatuksen materiaaleista sekä toimintamalleista. Talousosaamisen vahvistaminen nähdään Nurmijärvellä kodin, koulun ja eri yhteistyökumppaneiden yhteisenä tehtävänä.

Sivistys- ja hyvinvointitoimiala toteaa vastauksenaan valtuustoaloitteeseen, että talousosaamisen vahvistaminen on tärkeä osa perusopetuksen tehtävää. Talousosaamista käsitellään nykyisessä opetussuunnitelmassa useissa oppiaineissa, laaja-alaisen osaamisen tavoitteissa sekä käytännön oppimisympäristöissä, kuten Yrityskylä-toiminnassa. Lisäksi Nurmijärven kouluissa on tarjolla talousosaamista tukevia valinnaisaineita.

Valinnaisaineiden tarjonta suunnitellaan koulukohtaisesti, eikä opetuksen järjestäjä määrittele yhteistä valinnaisainetta kaikkiin yläkouluihin. Koulutuspalvelut vahvistaa yhteistyötään Nuorten yrittäjyys ja talous NYT -järjestön kanssa sekä tukee kouluja talous- ja yrittäjyyskasvatuksen toteuttamisessa.

Esittelijä

Sivistysjohtaja

Esitys

Sivistyslautakunta päättää antaa kunnanhallitukselle ja edelleen valtuustolle esittelytekstin mukaisen vastauksen valtuustoaloitteeseen.

Valmistelija

Opetuspäällikkö Markus Torvinen, puh. 040 317 2401

Asian käsittely

Lautakunnan jäsen Tino Uusi-Heikkilä esitti kokouksessa Riina Mattilan kannattamana asian palauttamista valmisteluun seuraavin perusteluin:

”Valtuustoaloitteen lähtökohtana ei ole ollut se, etteikö talousosaamista jo opetettaisi, vaan se, että sitä tarvitaan nykyistä enemmän. Nuorten taloudellinen toimintaympäristö on muuttunut lyhyessä ajassa, ja esimerkiksi kuluttamiseen, luottoihin, sijoittamiseen ja sosiaalisen median taloussisältöihin liittyvät ilmiöt tulevat vastaan yhä nuorempina. Talousvaikeudet ja puutteet käytännön talousosaamisessa ovat yhteiskunnallinen ongelma, johon kunnalla on mahdollisuus vaikuttaa ennaltaehkäisevästi.

Taloukskasvatuksessa on myös yhdenvertaisuuskysymys: kaikilla nuorilla ei ole samanlaisia mahdollisuuksia saada tarvittavia taloustaitoja kotona. Koulun kautta osaamista voidaan tarjota riippumatta nuoren taustasta.

Aloite on saanut laajimman mahdollisen tuen valtuustossa, mikä osoittaa selkeää poliittista tahtotilaa siihen, että nykyisen taloukskasvatuksen lisäksi tehdään enemmän. Siksi valmistelussa olisi perusteltua arvioida nykytilan kuvaamisen lisäksi vielä konkreettisemmin, miten tätä tavoitetta voitaisiin edistää.

Annetussa vastauksessa kuvataan kattavasti nykyistä talousosaamisen opetusta ja sitä tukevia valinnaisaineita. Sen sijaan henkilökohtaiseen talouteen keskittyvän yläkoulun valinnaisaineen konkreettisia toteuttamismahdollisuuksia ei ole selvitetty riittävästi.

Vastauksessa ei myöskään eritellä koulukohtaisesti, mitä talousosaamiseen liittyviä valinnaisia Nurmijärven yläkouluissa tällä hetkellä tarjotaan tai mitä niitä on aiemmin tarjottu. Aiemman viranhaltijan kanssa käydyn keskustelun perusteella minulle jäi käsitys, että tätä tarkasteltaisiin vielä koulukohtaisesti ja että palaisimme asiaan muutoinkin vielä tämän jälkeen ennen valmistelun jatkamista.

Uudessa valmistelussa tulisi täydentää ainakin koulukohtaista nykytilan ja aiemman tarjonnan tarkastelua sekä selvittää konkreettisia vaihtoehtoja aloitteen tavoitteen toteuttamiseksi tai edistämiseksi.

Yhtenä vaihtoehtona voidaan arvioida henkilökohtaiseen talouteen keskittyvän valinnaisaineen pilotointia esimerkiksi yhdessä yläkoulussa tai yhdellä vuosiluokalla. Näin voitaisiin selvittää oppilaiden kiinnostusta ja saada käytännön kokemuksia ennen mahdollista laajempaa käyttöönottoa.”

Puheenjohtaja totesi, että keskustelun kuluessa on tehty kannatettu palautusesitys, joten asiasta on äänestettävä. Puheenjohtaja teki seuraavan äänestys ehdotuksen:

JAA = käsittelyn jatkaminen

EI = Uusi-Heikkilän palautusesitys

Äänestyksen tulos:

JAA 9 ääntä (Latva, Alanen, Karjalainen, Lappalainen, Ahonen, Mäkäpäinen, Pasanen, Rantakulma, Korhonen)

EI 2 ääntä (Matti, Uusi-Heikkilä)

Äänestyksen tuloksena sivistyslautakunta päätti jatkaa asian käsittelyä äänin 9–2.

Päätös

Sivistyslautakunta päätti antaa kunnanhallitukselle ja edelleen valtuustolle esittelytekstin mukaisen vastauksen valtuustoaloitteeseen.

Kunnanhallitus 21.09.2026
684/00.02.00.02/2026

Esittelijä

Kunnanjohtaja

Esitys

Kunnanhallitus päättää esittää valtuustolle, että se päättää

1. hyväksyä edellä annetun vastauksen valtuustoaloitteeseen sekä

2. todeta, ettei valtuustoaloite anna aihetta muihin toimenpiteisiin ja valtuustoaloite todetaan loppuun käsitellyksi.

Pöytäkirja hyväksytään ja tarkastetaan tämän asian osalta heti kokouksessa.

Valmistelija

Opetuspäällikkö Markus Torvinen, markus.torvinen(at)nurmijarvi.fi

Päätös